

crkva u svijetu

PRILOZI

EKUMENSKA NASTOJANJA IVANA PAVLA II. U 1983. GODINI

Ratko Perić

Briga oko jedinstva katolika, i ostalih kršćanskih vjernika, vazda je bila među glavnim zadaćama rimskih biskupa — Papā. Kako je Crkva u Rimu, koja predsjeda u ljubavi svim Crkvama (sv. Ignacije Antiohijski), oduvijek bila svjesna svoga bogomdana prvenstva ne samo u ljubavi nego i u jurisdikciji, nije nikada sustajala u svojim težnjama oko prevladavanja raznih razdioba u Božjemu narodu.

Posljednji rimski prvosvećenici, osobito od Ivana XXIII. do Ivana Pavla II. tomu su revnovanju dali poseban naglasak i ritam, stavljajući ekumenizam pri sam vrh svoje papinsko-pastirske službe. Tako je sadašnji Poglavar Katoličke Crkve od samoga početka svoga pontifikata vrlo često i posve jasno govorio, pred oči stavljao vjernicima primjere, poduzimao razne geste, akcije i susrete koji mogu poslužiti većem razumijevanju ekumenskih nakana i jačem zbliženju kršćana i kršćanskih zajednica.

Po sebi je razumljivo da je cijela Katolička Crkva pozvana na ekumensko djelo u ovome svijetu. I činjenica je da se na to odazvala u duhu i u skladu s uputama Drugoga vatikanskog sabora. Ali Papina uloga u tom pogledu svakako je jedinstvena. Zato bismo ovdje donijeli pregled glavnih misli i pothvata u prošloj 1983. godini, u kojoj je Ivan Pavao II. blizu pedeset puta dotaknuo temu ekumenizma, eto gotovo svakoga tjedna.* Nekada su to bili kratki pozdravi i poticaji, ali iskreni znaci pažnje i poštovanja prema kršćanima nekatolicima, a nekada su bili upravo značajni koraci, možda počeci novog doba u odnosu prema pojedinim kršćanskim Crkvama, osobito istočnima.

* Sažetak tih Papinih misli, poruka i susreta uglavnom je sastavljen prema službenom glasilu Tajništva za jedinstvo kršćana u Rimu *Information Service* (engl. izdanje), *Pope John Paul II and Ecumenism*, br. 51/83, str. 2—11; br. 52/83, 65—78; br. 53/83, 97—98, 101—104 i pasim. Značajnije vijesti iz tog ekumenskog niza mogle su se pročitati i u pojedinim brojevima naših domaćih katoličkih listova i časopisa, ali ovdje krenimo zabilježiti cjelovito Papino ekumensko nastojanje. Ovdje-ondje dodati ćemo kratak komentar i na kraju zaključak.

U tim svojim nastupima Sveti se Otac u dva maħa osvrnuo i na našu domaću ekumensku situaciju u kojoj vidi prikladnu priliku za promocije kršćanskog jedinstva: govorio je prigodom posjeta naših biskupa »ad limina Apostolorum«, u ožujku 1983. godine, i u povodu kanonizacije velikog hrvatskog nosioca duhovnog ekumenizma u ovom stoljeću, blaženog Bogdana Leopolda Mandića, u listopadu iste godine.

1. U APOSTOLSKOM PISMU *Otvorite vrata Otkupitelju*, 6. siječnja 1983. kojim se najavljuje Sveta godina Otkupljenja, Papa spominje sve kršćane koji, povezani stvarno ali ne potpuno s Katoličkom Crkvom, ipak vjeruju da je Otkupljenje od ropstva grijehu ispunjenje cijele božanske Objave. Zato je Kristovo djelo vrhunsko uzvišenje samoga čovjeka. Valja očekivati da će novo iskustvo vjere, koje se steklo u posljednjim godinama, pospješiti dan radosti kada će braća i sestre živjeti u jedinstvu slušajući u jednome stadu glas jednoga Pastira.

Papina misao o jednome Pastiru u prvom se redu odnosi na Krista Gospodina, ali ona ujedno uključuje i vidljivog Pastira, Kristova Namjesnika na zemlji.

2. VJERNI PUK, okupljen na Trgu sv. Petra u vrijeme podnevnog nedjeljnog Angelusa, 16. siječnja, Sveti Otac posjeća na Molitveni tjedan za jedinstvo kršćana (18—25. I.), izražava želju da svi Kristovi vjernici ispune Učiteljevu posebnu zapovijed i molitvu da svi budu jedno (Iv 17, 11), te moli »zajedno sa svom braćom i sestrama s kojima još nismo sjedinjeni puninom kršćanskog jedinstva da se približi i sazrije vrijeme sjedinjenja«.

Papa je osvjedočen, pun povjerenja u Duha Svetoga, da svojim ekumenskim poslanjem priprema pogodno tlo za Božje sjeme i za Božji čas u kojem će svi kršćani biti jedno u Kristu.

3. NA GENERALNOJ AUDIJENCIJI, 19. siječnja, u samoj Molitvenoj osmini za jedinstvo kršćana, Papa pozdravlja sve vjernike Katoličke Crkve i kršćane Crkava i zajednica koje su još odijeljene. Nadahnut temom Molitvenog tjedna *Isus Krist, život svijeta*, Ivan Pavao II. moli gospodina da »oživi i objedini u sve veći stupanj one koji u Njega vjeruju«. Po Božjoj milosti možemo se nadati da će doći dan kada ćemo doista biti svi jedno.

Kršćansko jedinstvo, koliko god ovisilo o dobroj volji ljudi, beskrajno je više Božji dar koji se može isprositi molitvama i koji se prima sa zahvalnošću. Zato nepokolebljiva nada u ostvarenje toga jedinstva.

4. PRED VJERNICIMA na Trgu sv. Petra, 23. siječnja, Sveti Otac, navodeći misao sv. Pavla »u jednom Duhu svi smo u jedno tijelo kršteni« (1 Kor 12, 13), ponovno izražava živu želju da katolici, pravoslavni i protestanti, sjedinjeni u zajedničkoj molitvi Gospodinu Isusu, životu svijeta, budu potaknuti »na život u jedinstvu i zajedništvu s drugima, u povezanosti otajstvenog i dubokog zajedništva koje postoji između Oca, Sina i Duha Svetoga«, kako bi se pružio duhovan prilog interkonfesionalnom pothvatu koji je poduzet za daljnje ekumensko razumijevanje«.

Uzalud je dakle naglašavati našu povezanost sa svetotrojstvenim zajedništvom ako prethodno nismo spremni na »zajedničku molitvu Gospodinu« za naše međusobno »ekumensko razumijevanje«!

5. ŽUPLJANIMA župe sv. Marije Kraljice Mira u Rimu, 23. siječnja, Papa se opet navraća na Molitvenu osminu, prenoseći želju samoj župi da sve dublje proživljava »Evangelje i izražava njegove zahtjeve za jedinstvom i ljubavlju«, osobito u vrijeme same Osmine.

6. U APOSTOLSKOJ UREDBI *Crkveni Zakonik*, 25. siječnja, u kojoj Ivan Pavao II. najavljuje novi Kodeks crkvenoga prava, istaknute su glavne novosti, i to: nauka o Crkvi koja je predstavljena kao Božji narod, taj crkveni auktoritet kao služenje. Crkva je zajedništvo mjesnih Crkava i opće Crkve

i zajedništvo kolegijalitetu i primata. Zatim se govori o nauci po kojoj svaki član Božjega naroda, svatko prema svome stupnju i ulozi, sudjeluje u Kristovoj službi svećeničkoj, proročkoj i kraljevskoj, te o pravima i dužnostima vjernika, osobito laika, i konačno o »obvezi Crkve prema ekumenizmu«.

Cijela Crkva kao Tijelo Kristovo dužna je ekumenski misliti i djelovati, u skladu sa svojom Glavom, Kristom Gospodinom.

7. VJERNICIMA u bazilici sv. Pavala, 25. siječnja, na blagdan Obraćanja Apostola naroda, upravo na kraju Molitvenog tjedna, Papa obrazlaže temu dana. Navodi kako Savlov susret s Kristom pred Damaskom sadrži tri elementa: obraćenje, molitvu i križ. Na tim trima stupovima počiva i suvremeni ekumenski pokret za kršćanskim jedinstvom. Tom istom prigodom Sveti je Otac proglasio blaženom redovnicu Mariju Gabrielu od Jedinstva (Marija Saghedda), mladu trapistkinju sa Sardinije (1914—1939), koja se obratila Kristu i svoj život žrtvovala za jedinstvo kršćana. Nju naziva »znakom vremena i uzorom duhovnog ekumenizma«.

Tu vrstu ekumenizma — obraćenje, molitva i žrtva — Koncil naziva »dušom ekumenizma« (UR, 8).

8. BISKUPIMA Bavorske, koji su došli u pohod »ad limina«, Papa je, 28. siječnja, osobito naglasio temu pokore i pomirenja po čemu zadobivamo Kristovu milost Otkupljenja. »Takvo tumačenje Tajne Otkupljenja i radosti koja nam dolazi po pokori imat će u isto vrijeme svoje ekumensko značenje, jer petstota obljetnica rođenja reformatora Martina Luthera ponovno postavlja ekumensko pitanje pred nas s novim zahtjevom.«

Papa će se u jednom svom kasnijem intervjuu opširnije osvrnuti na tu značajnu obljetnicu.

9. NARODU na Trgu sv. Petra, 6. veljače, Ivan Pavao II. upućuje svoj pozdrav, posebno vjernicima Danske, Finske, Islanda, Norveške i Švedske, koji su »mala manjina, ali koji uživaju veliko poštovanje i ugled zbog svoje djelatne nazočnosti na odgojno-gospodarskom polju, kao i zbog dobrih ekumenskih odnosa koje su uspostavili sa svojom braćom drugih kršćanskih vjeroispovijesti«.

Ovakav poticaj i pozdrav može izgledati kaplja u ekumenskom moru, ali ipak nezanemariva »sitnica« koja daje privlačan ton ekumenizmu.

10. STUDENTIMA Ekumenskog instituta u Bosseyu, 17. veljače, Sveti Otac zahvaljuje što su došli u Rim da uspostave kontakt s Katoličkom Crkvom prije nego što prijeđu na ekumenski posao koji ih čeka. Kaže im da je posljednje desetljeće zahtijevalo ustrajnost u ekumenskoj djelatnosti. »Na mnogim mjestima kršćani zajedno mole i rade i žrtvuju se nastojeći ostvariti onakav svijet kakav Bog želi. Mi također vidimo da miran i strpljiv rad u mnogim dijelovima počinje davati bogate plodove u ljubavi i istini. Naravno, moramo se svemu tome radovati i to radosno prenositi drugima, da ohrabujemo ekumenske poglede u svim kršćanima«. Vrhovni svećenik ponovno naglašava vrijednost molitve, pokore i svetosti života kao najvećeg osobnog priloga obnovi kršćanskog jedinstva.

Iz ovakvih Papinih pozdrava proizlazi veliki optimizam s obzirom na ekumensku budućnost; optimizam koji potiče na radost zbog i najmanje prave ekumenske geste ili riječi u sadašnjosti.

11. AMBASADORU Norveške pri Svetoj Stolici, 18. veljače, Papa u pozdravnom govoru ističe da se katolici nalaze u dijaspori, osobito izvan biskupije Oslo, ali »zahvaljujući vjerskoj slobodi koju imaju oni mogu podržavati vjeru, pružati svoje svjedočanstvo prema svima, doprinositi na kulturnoj i karitativnoj razini i sudjelovati s drugom kršćanskom braćom u nastojanjima oko zajedničkoga dobra«.

U cijeloj Norveškoj, u jednoj biskupiji i dvjema prelaturama, ima 16.500 katolika, a preko 4 milijuna drugih kršćana, uglavnom protestanata.

12. VJERNICIMA na Trgu sv. Petra, 20. veljače, Papa govori o svom posjetu Velikoj Britaniji (28. V.—2. VI. 1982), naglašavajući da je taj apostolski pohod »doprinio osnaženju katolika u vjeri i u izgradnji novih i čvrstih mostova za konstruktivan dijalog s drugim kršćanskim vjeroispovijestima«.

Taj se Papin posjet odvijao u vrlo mučnoj atmosferi britansko-argetinskog sukoba oko Malvina/Falklanda. Ali Sveti je Otac svjestan svoje vjerske misije koju kao Pastir opće Crkve želi ostvariti unatoč svoj mučnini povijesnog događaja.

13. SUDIONICIMA na Misi u Nikaragvi, 4. ožujka, Ivan Pavao II. u homiliji najprije podsjeća biskupe na njihovu odgovornost za jedinstvo Crkve, a zatim govori svim vjernicima da su dužni raditi za jedinstvo »povezani vezom krštenja u istom ispovijedanju vjere, u poslušnosti svome biskupu i vjerni Petrovu nasljedniku«. U okviru takve poslušnosti i Euharistije »znaka i uzroka jedinstva« valja smjestiti pravi ekumenizam koji je utemeljen na Isusu Kristu, na jednom krštenju i zajedničkom vjeroispovijedanju. »Svaki drugi cilj i upotreba ekumenskog zadatka samo može voditi k stvaranju varava jedinstva i konačno uzrokovanju novih rascjepa«.

Sandistička vlada u Nikaragvi primila je Papu veoma hladno. Ali je zato Papa odvažno upozorio vjernike na opasnost »narodne crkve« bez biskupa. U tom kontekstu ni ekumenizam nema smisla ako ne vodi k većem jedinstvu u vjeri i Euharistiji.

14. VJERNICIMA pod Misom u Belizeu, 9. ožujka, Papa opet obrađuje temu jedinstva lokalnih Crkava s općom Crkvom Kristovom, što se naziva ekumenizmom: »Ponavljam, otkako sam izabran za Papu, jedna od prvih i najvećih zadaća moga pontifikata jest obnova jedinstva među svim kršćanima. Stoga od početka važan dio programa mojih putovanja kao hodočasnika bio je predmet kršćanskog jedinstva i susret s predstavnicima drugih Crkava i crkvenih zajednica. Tako je bilo u Njemačkoj, u Sjedinjenim Američkim Državama, u Velikoj Britaniji i drugdje«. Obraćajući se anglikanskoj i metodističkoj zajednici Ivan Pavao II. poziva ih na molitvu za puno jedinstvo »u istini i ljubavi«. »Jedinstvo nije nešto sporedno, nego bitno u Isusovoj molitvi. To je njegova volja. Osim toga, jedinstvo se ne može smatrati kao nešto nemoguće i nevažno, niti se raskol smije prihvatiti kao nužno zlo. Isusova je volja i sadržaj njegove molitve da svi budemo jedno, kao što su jedno On i Otac (Iv 17, 22; 10, 30). I kad nastojimo biti dobri kršćani i pravi kršćani, jedinstvo će među nama biti jedan od naših glavnih ciljeva«. Papa nadalje napominje da ekumenizam ne znači služiti nekim posve ljudskim svrhama, uključujući političke ciljeve bilo koje vrste. Ekumenizam nije »spojiv s mješavinom konfesionalnih granica gdje se razrjeđuje sadržaj vjere koji smo primili od Apostola, niti s nekritičkim pripuštanjem vjernika drugih crkvenih zajednica našoj Euharistiji. Niti je spojiv s agresivnim prozelitizmom koji remeti i razara — katkada čak s nedobitnim postupcima — stupanj jedinstva koji neka crkvena zajednica već posjeduje«. Ekumenizam je evanđeoski zadatak koji se ostvaruje evanđeoskim nadahnućem i metodama!

Sveti Otac jasno luči ekumenizam, kao religiozno gibanje, od bilo kakva političkog cilja u dotičnoj zemlji. Osim toga, u Latinskoj Americi već desetljećima neke se protestantske zajednice služe neprikladnim načinima u pridobivanju novih članova, uglavnom iz Katoličke Crkve. Zato su ovako jasne i kategorične Papine riječi.

15. NAŠIM BISKUPIMA, 18. ožujka, koji su došli u posjet »ad limina« Sveti je Otac također govorio o ekumenizmu hvaleći nakanu da se osniva Mješovita katoličko-pravoslavna komisija za otkrivanje, obnovu i produbljivanje jedinstva koje je Bog dao. Navode se također Međufakultetski sim-

poziji koje organiziraju pojedini bogoslovni fakulteti (Ljubljana, Zagreb, Beograd). »Odnosi između Rimske Stolice i sestarske Crkve u Srbiji imali su neprekinuti napredak nakon Koncila. Ozbiljnost uspostavljenih kontakata i atmosfera bratske ljubavi otvaraju nadu koja u njima vlada, svjedoče o nazočnosti Gospodnjeg Duha koji Crkvi pokazuje put kojim treba ići.«

16. MEĐU HODOČASNICIMA u generalnoj audijenciji, 23. ožujka, Papa je posebno pozdravio ekumensko hodočašće iz Velike Britanije i Irske. U njemu vidi zraku nade za pomirenje u Sjevernoj Irskoj da se konačno stavi točka na rascjepu i mržnje, i uspostavi društvo na pravdi, suradnji i miru.

Sveti Otac ne želi propustiti priliku a da ne izrazi zraku nade koja svjetluca u Atlantiku.

17. AMBASADORU Švedske, 24. ožujka Ivan Pavao II. u svom odgovoru s radošću naglašava da su katolici u Švedskoj sretni što mogu zajednički raditi s članovima drugih Crkava i crkvenih zajednica na promicanju evanđeoskih duhovnih i moralnih vrednota koje služe zajedničkom dobru.

Švedska koja broji oko osam i pol milijuna stanovnika ima samo jednu katoličku biskupiju — Štokholm — s oko 100.000 vjernika.

18. KAREKINU II. Katholikosu cilicijskom iz Libanona, koji je 16. travnja službeno posjetio Vatikan, Ivan Pavao II. uputio je srdačan pozdrav označujući taj susret novim korakom u bratskom dijalogu među Crkvama. Katholikosova nazočnost svjedoči o stalnom poboljšanju odnosa između dviju Crkava i znači izvor radosti i duboka zadovoljstva. Razilaženja i razlike prošlosti postupno se prevladavaju. Papa je na kraju podsjetio na povijest armenskoga naroda koji je uvijek spajao kulturu s vjerom.

Katholikos cilicijski glavni je predstavnik Armenske Crkve, jedne od najstarijih nacionalnih kršćanskih Crkava. Po svom monofizitskom naučavanju daleko se više razlikuje od Katoličke Crkve izražajem negoli sadržajem vjere. Pred I. svjetski rat Armenska je Crkva imala u Turskoj 30 biskupija. Nakon istrebljenja, progona i prevjeravanja na islam ostala je samo jedna biskupija — carigradska — s nekoliko desetaka tisuća vjernika. Zanimljivo je da prigodom susreta Ivana Pavla II. i Karekina II. nije bilo spomena armenskih mučenika koji su dali svoje živote za vjeru i slobodu.

19. IZVRŠNOM ODBORU Svjetskog katoličkog saveza za biblijski apostolat, 22. travnja, Papa je uputio pohvalu za njegovu aktivnost, posebno s obzirom na plodonosnu suradnju s »nekatoličkim organizacijama koje imaju slične svrhe«.

20. PRED VJERNICIMA na Trgu sv. Petra, 24. travnja, Sveti se Otac osvrnuo na posjet armenskog Katholikosa, na njihovu zajedničku molitvu za armensku zajednicu i libanonski narod, ponavljajući uvjerenje da smo sjeđinjeni u molitvu koju on i armenska Crkva »uzdižu Gospodinu za sve ono što oni drže najdragocijenijim u svojim tradicijama, a posebno s obzirom na častu uspomenu njihovih sinova i kćeri koji su žrtvovali svoje živote«.

Bilo bi čudno da se Papa Karol Wojtyła, koji je toliko osjetljiv na mučeničku notu Crkve, ne osvrne na armenske mučenike iz I. svjetskog rata!

21. IZASLANICIMA Britanskog vijeća Crkava, među kojima su bila i dvojica katoličkih biskupa, 29. travnja, Ivan Pavao II. naglasio je stvarno iako nepotpuno jedinstvo, i ujedno izrazio potrebu milosti Božje.

I to »stvarno jedinstvo« stvarno je minimalno. Poznato je da jedan dio anglikanskih biskupa ne vjeruje u stvarno Isusovo uskrsnuće, a značajan broj smatra da može biti i zvati se kršćaninom onaj koji nijeće Isusovo božanstvo! (usp. *Catholic Harold*, 29. VI. 84). Praksa ređenja žena kod anglikanaca slučaj je za sebe! Pa ipak Papa naglašava ono što nas povezuje.

22. SKUPINI Židovskog centra »Simon Wiesenthal« iz Los Angelesa, 25. travnja, Sveti Otac upućuje pozdrav nastavljajući dijalog između Katoličke Crkve i židovstva, kojima je zajednička baština Abrahamova vjera i zajedničko nastojanje oko pravog mira i pravde među narodima i državama. »Poduzimajući put dijaloga i međusobne suradnje, produbljujemo veze prijateljstva i međusobnog povjerenja te pružamo drugima znak nade za budućnost.«

Ovaj Papin intervent ulazi u ekumenizam u širem smislu riječi. Komisija za vjerske odnose sa židovstvom potpada pod Tajništvo za sjedinjenje kršćana, iako je od njega različita. (Komisija za vjerske odnose s muslimanima povezana je s Tajništvom za nekršćane).

23. PRED PUKOM na Trgu sv. Petra, 8. svibnja, Sveti Otac čestita Uskrs svim istočnim Crkvama grčkim usklikom: *Christos anesti* — Krist je uskrsnuo!

Još se od Koncila osjećaju živa gibanja i proučavanja da se uskladi zajedničko slavlje Uskrsa, ali do sada bez pozitivnih rezultata.

24. PATRIJARHU grčko-pravoslavne Antiohije i svega Istoka, Ignaciju Hakimu IV. koji prvi put dolazi u Rim, u audijenciji 13. svibnja, Papa počinje svoj govor kako su sv. Petar i Pavao najprije naučavali u Antiohiji gdje su Isusovi učenici prozvani kršćanima. Zatim preuzima nekoliko misli iz Poslanice sv. Ignacija Antiohijskog koji je podnio mučeničku smrt u Rimu. Zalaže se za mjesni ekumenizam, gdje treba biti odstranjen svaki trag predrasudne protivnosti i svaka djelatnost koja je nepravedna i očituje prozelitizam. Izražava nadu i uvjerenje da se ide putem dijaloga do trenutka u kojem »ćemo moći koncelebrirati Euharistiju Gospodnju«.

S Pravoslavnim Crkvama Katolička Crkva ima najtješnje veze od svih kršćanskih zajednica. Međusobno se priznaje Euharistija i episkopat, ali nema još koncelebracije, jer zajedničko slavljenje Euharistije pretpostavlja puninu jedinstva, prema tome i priznanje Papina primata.

25. SKUPINI anglikanskog klera u generalnoj audijenciji, 18. svibnja, Papa veli da taj posjet svjedoči o zajedničkoj želji da se ispuni Isusova molitva da svi budu jedno.

26. VJERNICIMA na Trgu sv. Petra, 29. svibnja, na godišnjicu svoga posjeta Velikoj Britaniji, Sveti Otac govori o tom pohodu, o njegovu sadržaju, akcijama, susretima, zajedničkim molitvama koje je imao u zemljama Velike Britanije (Engleskoj, Škotskoj i Velsu) i koji je doprinio ekumenskom raspoloženju na Otoku.

Svetoj je Stolici osobito stalo do Velike Britanije, u kojoj živi više od 55 milijuna stanovnika, od toga oko 5 milijuna katolika. Ostalo su uglavnom anglikanci.

27. HODOČASNICIMA u generalnoj audijenciji, 1. lipnja, govoreći o presvetoj Euharistiji, Sveti se Otac osvrće na izgradnju Crkve u jedinstvu. Isus je govorio o jedinstvu svojih učenika upravo na Posljednjoj večeri. »Na taj način Euharistija pomaže svim kršćanima da međusobno budu ekumenski blizi, a u Katoličkoj Crkvi ide se za sužavanjem veza koje sjedinjuju vjernike, unatoč zakonitim razlikama koje postoje među njima. Odgovornom suradnjom u takvoj dinamici sjedinjenja kršćani će dokazati pred svijetom da njihov Učitelj nije uzalud trpio za jedinstvo čovječanstva.«

Zadaća Crkve nije samo u tome da okuplja katolike, odnosno kršćane, nego cijelo čovječanstvo. Ona je znak i sredstvo sjedinjenja svih ljudi međusobno i ljudskog roda s Bogom.

28. Pozdavlajući KATHOLIKOSA Simijske Pravoslavne Crkve iz Indije, Morana Mar-Bazilija Marthomu Mateja I, koji je po prvi put u povijesti došao

u posjet Rimskoj Crkvi, Papa pozdravlja Crkvu koja se ponosi da ima porijeklo od Svetog Tome Apostola. Povijest je u svojoj zamršenosti razdijelila te dvije Crkve, koje su dugo vremena živjele odvojeno, čak i neprijateljski. Papa se ne ustručava reći da je bilo ne samo razlika, nego i dubokih razilaženja i razmirica. Ali on opet insistira na lokalnom ekumenizmu koji ima odlučujuću važnost za opće promicanje jedinstva svih kršćana. Uvjerava malankarskog Patrijarha da »Katolička Crkva neće žaliti nikakva napora da se posveti dužna pažnja svemu onome što treba učiniti. Mi ćemo poduzimati teološke razgovore i dijalog. Iznad svega molit ćemo jer smo sigurni da je jedinstvo, kao i samo spasenje, Božji dar.« Na kraju Papa moli Boga da ukloni svaku preostalu poteškoću s obzirom na zajedničko slavljenje Euharistije.

29. LUTERANSKIM POSJETIOCIMA iz Finske, 8. lipnja, u generalnoj audijenciji Papa poručuje da njihova nazočnost i posjet Rimu svjedoče o zajedničkoj želji za usavršenjem jedinstva među kršćanima.

Ovakve sitne geste pažnje ulaze također u veliki plan ekumenizma.

30. SUDIONICIMA Susreta predstavnika raznih Crkava i crkvenih zajednica u Varšavi, 17. lipnja Papa Wojtyła spominje neke činjenice iz poljske religiozne povijesti kao »Colloquium Charitativum« 1645. u Turonu, koji doduše nije polučio željeni uspjeh, ali je upozorio na potrebu praktičnog ekumenizma. A još je više izrazio dobre želje i zahvalu svima naglašavajući da se unatoč različitim prazajama, običajima i načinu mišljenja osjeća tješnje sjedinjenje s Kristom i oko Krista.

31. IZASLANSTVU Ekumenskog patrijarhata carigradskog, koje je došlo u Rim na proslavu blagdana sv. Petra i Pavla, 30. lipnja, Papa upućuje posebno topao pozdrav napominjući da se sretno odvija višegodišnja izmjena posjeta između Rima i Carigrada. Te svečanosti ispunjuju prazninu, veli Sveti Otac, koja postoji zbog nepotpuna jedinstva. To može biti odlična priprema za zajedničko Euharistijsko slavlje, koje dolazi polako ali sigurno. Posebno se osvrće na teološki dijalog: »s odanošću i kompetencijom biskupa i stručnjaka, katolici i pravoslavni, oduševljeni istom revnošću, zauzeti su u dijalogu sa svim bogatstvom svoga uma i srca«.

Od svih istočnih Pravoslavnih Crkava Vatikan ima najsrdačnije odnose s Carigradskim patrijarhatom. Svake godine Rimaska delegacija redovito ide u Carigrad za blagdan sv. Andrije, Petrova brata, a Carigradska dolazi u Rim za blagdan sv. Petra i Pavla.

32. GENERALNOM TAJNIKU Svjetskog Vijeća Crkava, dru Filipu Potteru, Papa šalje pismo, 12. srpnja, prigodom održavanja VI. generalne skupštine Vijeća. Kaže da ima još uočljivih poteškoća na putu jedinstva. Zato se traži poslušnost volji Božjoj i suradnja s njegovom milošću. Hoće se ustrajnost u vjeri i postojanost u nadi. Potrebna je stalna molitva i neprestano obraćenje.

Katolička Crkva nije članica Svjetskog Vijeća Crkava, ali ima svoje promatrače i posebna izaslanstva na generalnim skupštinama.

33. VJERNICIMA na Trgu sv. Petra, 24. srpnja, Sveti Otac veli da njegove misli idu k pravoslavcima, anglikancima i protestantima, kršćanima koji su se sastali u Vancouveru u Kanadi na VI. generalnu skupštinu. Budući da jedinstvo nije neka puka želja nego Isusova najozbiljnija volja, Katolička je Crkva ušla u ekumenski pokret odlučno i nepovrativo. Zato poziv vjernicima na molitvu za uspjeh skupštine.

Na VI. generalnoj skupštini SVC sudjelovalo je oko 4000 ljudi. Od toga 900 delegata iz 300 crkvenih zajednica — članica Vijeća.

34. Pred VJERNICIMA okupljenim za Angelus, 7. kolovoza, Ivan Pavao II. moli Majku Božju i Majku ljudi »da se sve obitelji naroda, bilo one koje

nose kršćansko ime, bilo one koje još ne znaju za svoga Spasitelja, sretno sjedine u miru i slozi u jedan Božji narod« (LG, 69).

35. U LURDU Papa hodočasnik, 15. kolovoza, pozdravlja katolike i sve one koji nisu katolici, ali ispovjedaju kršćansku vjeru. »S njima želimo bolje odgovoriti volji Kristovoj i aktivno ići putem prema jedinstvu.«

36. U Papinoj poruci SUDIONICIMA Mariološkoga kongresa na Malti, 26. kolovoza, spominje se Nazaretska Djevica koja se »ukazuje kao veliko blago što ga posjeduje cio Božji narod i kao veza koja spaja one koji su još razdijeljeni na razne načine«. U tom smislu ekumenski susret na Malti pruža priliku da se zajednički razmisli o Marijinoj ulozi u odnosu na Crkvu kao zajedništvo.

Iako je Sveti Otac obziran u naglašavanju Marijina udjela u sjedinjenju kršćana, jer su mnogi protestanti i anglikanci alergični na to, on je ipak uvijek otvoren i jasan u spominjanju Njezina imena i uloge u Crkvi, u ekumenskom gibanju i u svijetu.

37. VJERNICIMA u generalnoj audijenciji, 31. kolovoza, kratko iznosi temu aktualnu toga tjedna: prvo zasjedanje nove Mješovite komisije između Katoličke Crkve i Anglikanskog zajedništva u Veneciji. Ta je nova Komisija najavljena Deklaracijom koju su 29. V. 1982. u Canterburyju potpisali Ivan Pavao II. i kenterberijski nadbiskup Robert Runcie.

Prva međunarodna komisija anglikanaca i rimokatolika, koja je djelovala od 9. siječnja 1967. donijela je svoj *Konačan Izvještaj*, u Windsoru 1981. godine. Na taj je Izvještaj Sv. Kongregacija za nauk vjere uputila ozbiljne kritičke zamjerke, osobito s obzirom na auktoritet u Crkvi (vidi *L'Osservatore Romano*, 6. V. 1982). Zato je bilo potrebno osnovati novu Mješovitu komisiju.

38. ISUSOVCIMA, sudionicima Generalne skupštine Družbe, 2. rujna, Papa je spomenuo, među ostalim zadacima koje im Crkva povjerava i od njih očekuje, također ekumenizam.

39. SUDIONICIMA »Europske večernje« u Beču, 10. rujna, Sveti je Otac govorio o raskolu koji je razdijelio Crkvu Kristovu. Sada postoji prilika da se ide prema zajedničkom sjedinjenju u molitvi i karitativnom služenju.

40. MLADIMA u Beču, 10. rujna, Papa se obraća posebno toplim tonom punim nade: »Od danas ćete početi davati prilog sutrašnjoj Crkvi; Crkvi koja ne pozna podjele, niti podjele vjeroispovijesti, niti podjele naraštaja; Crkvi koja mnogima nudi domovinu i koja, unatoč tome, kazuje da ovdje nemamo stalna boravišta.«

41. PREDSTAVNICIMA kršćanskih Crkava u Austriji, u Beču, 11. rujna, Papa je govorio da je Austrija bila poprište svađa i smutnja, konfesionalnih sukoba, neprijateljske nesnošljivosti i progona. Ne mogu se zanijekati krivnje na leđima kršćana, ali Katolička Crkva, prema želji II. vatikanskog sabora, spaja pružanje i traženje oprostaja s iskrenom odlukom da se prevladaju sudbonosne posljedice prošlosti. Proces pomirenja u Austriji može se smatrati uzornim. Papa je također posebno istaknuo numorno zalaganje kardinala Königa, bečkog nadbiskupa, za ekumenizam izvan granica Austrije, osobito prema Istoku.

42. NA SINODALNOJ KOMEMORACIJI Pija XII. i Ivana XXIII, 8. listopada, Ivan Pavao II. spomenuo je svoga prethodnika Ivana XXIII. koji je dao snažan zamah ekumenizmu svojom osobnošću, svojim radom i učiteljstvom. On je i svoj život prikazao na istu nakanu — da svi budu jedno.

43. NA KANONIZACIJI blaženog Bogdana Leopolda Mandića, 16. listopada, Sveti je Otac naglasio ekumensko obilježje novoga hrvatskog sveca: »Dobri

pastir polaže život za svoje ovce«. Zatim Papa komentira: Očima ljudskim život našega sveca izgleda kao stablo kojemu je nevidljiva a okrutna ruka jednu za drugom odrezala sve grane. Otac Leopold bijaše svećenik koji ne mogaše propovijedati zbog smetnje u govoru. Bio je svećenik koji je žarko želio posvetiti se misijama te je sve do kraja očekivao dan kad bi onamo oputovao, ali nikad ne oputova zbog krhkoga zdravlja. Bijaše on svećenik tako velikog ekumenskog duha da se je svakodnevnim darivanjem prinomio kao žrtva Gospodinu kako bi se ponovno uspostavilo potpuno jedinstvo između Latinske Crkve i onih Istočnih još odijeljenih, da opet bude »jedno stado i jedan pastir«, ali koje življaše svoje ekumensko zvanje na sasvim skrovit način. Kroz suze je priznavao: »Bit ću misionar ovdje u poslušnosti i vršenju svoje službe.« I još: »Svaka duša koja zatraži moje služenje bit će međutim moj Istok.«

Ekumenizam sv. Leopolda bio je duhovnog karaktera: nije nikada nogom stupio među istočnjake, ali je molitvom, žrtvom i predanjem bio uvijek među njima.

44. Na svršetku BISKUPSKE SINODE, 29. listopada u Vatikanu, Sveti je Otac spomenuo tri kruga dijaloga: s kršćanima — ekumenizam, s nekršćanima — evangelizacija, sa svijetom — dijalogiziranje.

45. KARDINALU WILLEBRANDSU, predsjedniku Tajništva za jedinstvo kršćana Papa je 31. listopada poslao pismo u povodu 500. obljetnice rođenja Martina Luthera. U pismu je izneseno nekoliko značajnih ideja: Luther je bitno pridonio radikalnoj promjeni crkvene i društvene situacije na Zapadu. Za Katoličku Crkvu ime Martina Luthera vezano je uz tužan period crkvenoga raskola. Ali Papa se ne zaustavlja samo na tvrdnjama. On želi odgovoriti pozivu evangeličko-luteranske braće da se dođe do dublje vizije povijesnih događaja. Luther je imao dubok religiozni osjećaj koji ga je gorućom strašću doveo do pitanja vječnoga spasenja. Valja stvari produbljavati da bi se došlo do pune istine o reformaciji i njezinu reformatoru. »Pogreške se, gdje god one bile, moraju priznati. Krivnja se, gdje god se ona nalazila, mora priznati. Gdje su polemike zamračile pogled, mora se ispraviti što je bilo neispravno, pa na čijoj god strani bilo.«

Papa je u svom pismu obziran, ali odlučan. Luther je reformator, zaslužan ne za Katoličku Crkvu nego za reformaciju. Njegovo je ime vezano uz škandalozni zapadni raskol. Nije razumno smatrati ga »crkvenim ocem«!

46. CARIGRADSKOM PATRIJARHU Dimitriosu I. Ivan Pavao II. poslao je pismo, 22. studenoga, zajedno s delegacijom za blagdan sv. Andrije apostola. U pismu Papa pokazuje svu širinu svoga razumijevanja, ljubavi i poštovanja. Napose ističe da teološki dijalog između Katoličke Crkve i istočnih Crkava napreduje, doduše malo pomalo, ali sigurnim koracima.

47. KARDINALU O. ROSSIJU, predsjedniku Vijeća za laike, Papa također šalje pismo, 24. studenoga, prigodom održavanja skupštine azijskog laikata, podsjećajući na svoje riječi koje je izrekao u Manili 1981, da svi katolici i kršćani drugih crkvenih zajednica moraju ići zajedno u traženju potpunog jedinstva kako bi se Krist što potpunije očitovao u ljubavi svojim sljedbenicima.

48. AMBASADORU Grčke, 3. prosinca, Papa kaže da su diplomatski odnosi, koji su prije više godina ponovno uspostavljeni, pripomogli na svoj način razvoju razumijevanja i suradnje između grčke vlade i pravoslavnih zajednica s jedne strane i Rimske Apostolske Stolice s druge.

49. VJERNICIMA evangeličko-luteranske zajednice u njihovoj crkvi u Rimu, 11. prosinca 1983. Papa je rekao da su mu poznati počeci njihova okupljanja u Rimu u prošlosti, svijetle i tamne strane u samoj rimskoj okolini, ali on poziva na zajedničku molitvu i dijalog.

Ovdje smo se ograničili samo na ekumensko gibanje u 1983. godini, potaknuto od jedne osobe u Katoličkoj Crkvi, i to od njezine vidljive Glave. Trebalo bi mnogo više truda i vremena da se prikaže djelovanje Tajništva, a pogotovo istaknutijih ekumenskih instituta u katoličkom svijetu. Iz ovoga što je rečeno nameću se neki zaključci:

1. Vrhovni prvosvećenik, kad govori o dijalogu i ekumenizmu prema istočnim Crkvama, predkalcedonskim (nestorijanskim i monofizitskim) ili pravoslavnim bizantsko-slavenkim, uvijek rado priznaje ono zajedništvo koje već postoji. Ujedno moli Boga da ukloni zapreke koje stoje na putu punom zajedništvu za Euharistijskim stolom. Na dijaloškom i pastoralnom području učinjeni su značajni koraci, osobito prema pojedinim Crkvama, tako da je moguće ispovijedati se i pričešćivati kod svećenika druge vjeroispovijesti, u slučaju potrebe. Ali nema još koncelebracije svećenika i biskupa, katolika i pravoslavnih. Do toga će doći tek kad se ostvari puno zajedništvo. Sveti Otac živo vjeruje i očekuje da će doći i taj dan. Zato o njemu govori s puno otvorenosti i nade.

2. U odnosu na zapadne kršćane i kršćanske zajednice, protestante i anglikance, Papa neskriveno ističe ono temeljno jedinstvo zasnovano na krštenju i vjeri u Isusa Krista. Ali dalje od toga ne ide. Prelazi na područje mira, pravde, kulture, suživota, općeg dobra... Pomanjkanje bitnih elemenata u spomenutog kršćanstva ne dopušta da se ide dalje od toga. Ako nemaju valjana svećeništva, onda nemaju ni valjane Euharistije.

3. Iako kratko i rijetko, Papa ipak spominje razne povijesne poteškoće koje su prouzrokovale razdvojenje. Ali odmah pokazuje dobru volju i načine da se zapreke nadiđu i riješe.

Na sve to Sveti Otac Ivan Pavao II. nije potaknut iz nekakve ekumenske mode ili svoga osobnog prestiža, nego isključivo iz svijesti da je težnja i djelovanje za kršćanskim jedinstvom Isusova volja i sadržaj Njegove molitve. Stoga je ekumensko nastojanje neodgodivo! Ako se ne bi ništa poduzimalo, bilo bi neoprostivo!